

Omkring 60-års jubilæet

for oprettelse af Historisk Samfund for Thy og V. Han herred

VED ÅRHUNDREDSKIFTET vakte interessen for at nedskrive og bevare vore fortidsminder på lokalt plan. Tidligere havde man ment, at dette alene var en videnskabelig betonet landsplan med centrum i Nationalmuseet og rigsarkiv. Men alt for meget værdifuldt gik derved tabt, og det var faktisk en umulig opgave at kontakte de hjem, som lå inde med antikke genstande og værdifulde oplysninger.

Med oprettelsen af de amtshistoriske samfund udførte man en dobbelt bedrift; dels fik man nu mulighed for at få forbindelse med den brede befolkning og gøre den opmærksom på værdien af at bevare de gamle ting, og dels vække interessen for den lokalhistoriske forskning. Mange gange haster det med at få talt med sognets ældre for at få de oplysninger, som ellers forsvinder, fordi de ikke er nedskrevet.

Det er ganske naturligt, at tankerne først kom til handling i Ribe, hvor fortiden i overvældende grad påkaldte opmærksomheden, men det er ligeså naturligt, at Thy kom ind som nr. 2. Her havde tanken længe været levende, men den manglede folk, der havde mod til at begynde. Vi går vist ingen for nær ved at nævne, at redaktør Aaberg løsnede startskuddet, idet han gennem pressen opfordrede thyboere til at slutte op om dannelse af en lokalhistorisk forening. Det kunne læses i de lokale blade den 2. juli 1903, og allerede den 6. juli holdtes det forberedende møde i håndværkerforeningens lokale i Vestergade, hvor der var samlet 30 deltagere. En meget særpræget personlighed, frk. Zangenberg, havde her udstillet en del oldsager, som hun havde fundet i Thy, og hun erklærede, at samlingen efter hendes død skulle overgå til et museum, hvis et sådant blev oprettet.

Red. Aaberg var stemt for tanken, og der blev ved mødet nedsat et udvalg, som skulle arbejde med sagen. Den 10. august 1903 afholdtes den stiftende generalforsamling, som efter § 1 ”skulle oprette et historisk Samfund, der skulle virke til bevarelse af vort fædrelands, særlig Thy og V. Hanherreds fortidsminder, og dette navnlig ved oprettelsen af et museum i Thisted”. Man talte dengang ikke om en historisk årbog. Den første bestyrelse bestod af redaktør Aaberg som formand og kasserer, og kunstdrejer Bunck, desuden højskoleforstander Hansen, lærer S. Ditlævsen, lærer Tilby, lærer Sodborg samt lærer P. L. Hald, som valgtes til at forestå det påtænkte museum.

Det første år indkom der 126 genstande til museet, navnlig oldtidsager, og man var faktisk noget skuffet. Desværre var der allerede på det tidspunkt blevet ”bortført” en del gamle ting fra egnen, enten til opkøbere eller til museerne i København, navnlig efter landbrugsudstillingen i Thisted i 1898. Men det tager også tid at vænne sig til selve tanken: at skulle aflevere slægtens ting til et museum. Det har jo vist sig, at Thisted Museum i dag hævder sig smukt blandt provinsmuseerne med en fyldig og stærkt varieret samling.

I 1908 suppleredes bestyrelsen med lærerne Sortfeldt og Jacobsen samt lægerne Nielsen, Koldby, og Toft,

Vestervig, foruden overretssagfører Billeskov Jansen, Thisted. På denne måde nåede man at få kontakt med energiske og initiativrige mennesker, der hver på sin egen måde gjorde meget for det oplysende arbejde, hvorved medlemstallet voksede støt. Endelig må det også nævnes, at kong Frederik den 8. besøgte Thisted i 1908, og ved den lejlighed udtalte han anerkendende ord om museet. P. L. Hald siger om dette: Det kunne han gøre - for han var jo en venlig mand! I 1914 købtes en selvstændig ejendom, Skolegade 9, der indrettedes til museet, og P. L. Hald boede selv på 1. sal. Det spændende var nu, om museet kunne få statens støtte, og i den anledning kom direktøren for Nationalmuseet på besøg. Det var dr. Sophus Müller, og det skal siges, at museet vandt hans bifald, så statsstøtten blev en kendsgerning. Fra 1915 fik museet sine egne love og sin selvstændige bestyrelse.

Fra tid til anden fik museet ret kostbare gaver til forøgelse af samlingen, f.eks. en thylandsk bondestue med alkover, sjældent bohaver fra Kjølbysgaard, foruden genstande, som havde tilhørt berømte og kendte personligheder: I. P. Jacobsen, Kr. Kold mfl. Efterhånden kunne museet åbne specielle Kold og Jacobsen mindestuer, hvor disse genstande er udstillet. Det har gennem årene været af stor betydning for egnen, at museet er blevet beriget med disse værdifulde ting. Sideløbende med disse erhvervelser er oldsagssamlingen i tidens løb blevet stærkt suppleret, og det skal nævnes, at bronzealdersamlingen er den righoldigste blandt provinsmuseerne. Som et kuriosum kan nævnes, at dr. Broholm, der forsvarede sin doktorgrad med en opgave fra bronzealderen, studerede en lang periode på Thisted Museum.

Man kan sige, at pladsmangelen efterhånden blev stærkt udtalt i Skolegade, og i slutningen af 30'erne kom hjælpen, idet grosserer Spangberg skænkede sin store villa i Jernbanegade til indrettelse af museet. Desuden en betydelig sum til omforandring og udvidelse. Den 8. september 1940 kunne museet åbne sine døre for publikum, og den centrale beliggenhed og den større overskuelighed gav et voksende besøg. P. L. Hald var sjælen i den daglige ledelse; han ofrede sig helt for opgaven - utallige er de praktiske ting, Hald har ordnet på museet, som er til gavn for den nuværende leder, overlærer, frk. Gjødesen og hendes medarbejdere.

En stor fordel var det også, at skolerne blev inviteret til at komme, så man her på praktisk vis fik demonstreret de forskellige perioder i danmarkshistorien. Det er ledelsens store ønske, om skolerne i endnu højere grad ville benytte sig af dette tilbud, og så bearbejde de indhøstede erfaringer på klassen. Kustode, frk. Pedersen vil altid være behjælpelig hermed.

Nu da Thisted Museum har fået en ualmindelig fin placering blandt provinsmuseerne for sin alsidige og righoldige samling, bør vi alle beflitte os på at agitere for større besøg på museet. Man har let ved, når man bor så nær, at udskyde besøget, til lejlighed gives, men det skal her søges så stærkt som muligt: man snyder sig selv for en

dejlig oplevelse, hvis man ikke har stiftet bekendtskab med de sjældne samlinger. Og får man gæster, burde det være en selvfølge, at en af turene går om ad Thisted Museum.

Langvejsfra kommer der mennesker, som ønsker at se I. P. Jacobsen-samlingen. Det var broderen, William, der gav grundlaget for denne, men senere har familien og forskellige samlere sendt I. P. Jacobsens personlige ejendele til museet, foruden første udgaver af hans digtning. Der er noget at se for kendere. Det samme gælder Kristen Kold-samlingen, som også giver et godt indblik i den kendte højskolemands liv og virke.

Historisk Samfund udgav et par år efter stiftelsen sin første årbog, og den er herefter udkommet hvert år. I begyndelsen bestod redaktionen af red. Aaberg og P. L. Hald, men fra 1912 overtog sidstnævnte udgivelsen af den. Fra 1940 indtrådte Torsten Balle og Riis-Olesen i redaktionen, og Hald trak sig efter få år helt tilbage fra redaktionen. Fra 1934 til 1961 var dr. Toft formand for Historisk Samfund. Ved dr. Tofts død valgtes

skoleinspektør Riis-Olesen, Vestervig. Museets formand er redaktør J. J. Lustrup, Thisted, der sammen med P. L. Hald i en lang årrække har virket i begge grupper af det lokalhistoriske arbejde.

Nu når 60-året passerer ligger medlemstallet på ca. 1.200 - et strålende resultat af årenes virke på det lokalhistoriske plan. Målet til 75-års jubilæet må være 1.500, og det er ikke for tidligt at sætte kræfterne ind på at nå dette mål.

Vort mål må være at arbejde energisk for de historiske opgaver, hver på sin egn og dermed bevare værdier til efterslægten.

Vel har denne artikel været et tilbageblik til betragtning og eftertanke for nutidens mennesker, men det skal også være et udtalt håb om at få unge med i arbejdet. Man ser det flere steder, at unge melder sig for at prøve opgaver på dette specielle felt, og det må også være vor opgave i Thisted amt at virke for større interesse blandt unge.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1963, side 313-316).